

Charles de La Mazière

DOBROVOLNÍKEM V SS DIVIZI CHARLEMAGNE

Miljaria

Christian de La Mazière

**Dobrovolníkem
v SS divizi
Charlemagne**

Praha 2009

Text Copyright © 1972 by Christian de La Mazière
Originally published with the title *Le rêveur casqué* © 1972
by Éditions Robert Laffont, S. A.
Czech Translation © 2008 by Michal Šťovíček
Czech Edition Copyright © 2009 by Elka Press

ISBN 978-80-87057-06-3

OBSAH

<i>Předmluva autora</i>	7
-----------------------------------	---

PRVNÍ ČÁST

1. Hodina volby	13
2. Wildflecken, ve víru divize Charlemagne	31
3. Poznávám německou školu	63
4. V pomořanském pekle	88
5. Dvacet dní za ruskými liniemi	108
6. Zajetí dokáže překvapit	127

DRUHÁ ČÁST

1. Neradostné zítřky	157
2. Letohrádek ve Fresnes	172
3. Hodina pravdy	193
4. Ve farnosti Clairvaux	221

<i>Doslov překladatele</i>	260
--------------------------------------	-----

<i>O autorovi</i>	274
-----------------------------	-----

<i>Poznámky</i>	278
---------------------------	-----

<i>Zeměpisné názvy</i>	299
----------------------------------	-----

Pro Françoise

Člověk bývá věrnější postojům než ideím.

DRIEU LA ROCHELLE

PŘEDMLUVA AUTORA

Domníval jsem se, že svou minulost jsem jednou provždy vyprovodil za dveře, ale jednoho rána se vrátila. Přípravoval se film o létech okupace, o pověstrných těžkých letech, která historie tak zjednodušila. Odboj a kolaborace, správná a zlořečená: tak tomu automaticky bylo již od chvíle, kdy nám válka odhalila skutečný nacismus v celé jeho hrůze. Avšak všichni ti Francouzi, zmítaní událostmi, jež budoucnost ještě neratifikovala, kteří se museli každodenně rozhodovat ve zmatku doby a ze dne na den sbírat síly k pouhému přežití, jak ti se chovali? Pravda se náhlejevila mnohostranná a bolestná, k jejímu hledání bylo třeba žalu a soucitu, jak měl hlásat název filmu. Pravda měla tisíc tváří, já jsem ztělesňoval jednu z nich.

Co jsem zač, že bych měl svědčit? Bývalý příslušník Waffen SS, jeden z těch, kteří přežili onu francouzskou divizi Charlemagne, jež se na jaře 1945 nechala zmasakrovat ve sněhových závějích dalekých Pomořan. Od té doby uplynulo více než dvacet let. Po válce jsem krok za krokem nacházel své místo v životě. Poválečné období stavělo lidi před nové zkoušky, k nimž jsem se chtěl dostavit s čistou myslí. Minulosti jsem ani v nejmenším nelitoval, odnesl jsem si z ní pouze jedno poučení: odpor k fanatismu a k prolité krvi.

Nyní jsem tedy musel rozhrabat všechn tento popel, o němž jsem se domníval, že již vychladl. Souhlasil jsem však, možná proto, že duchové se rozplynou jedině za denního světla. Ve filmu jsem odpověděl co nejpoctivěji na všechny otázky. Podařilo se mi však říci vše? Učinil jsem vše pro to, abych alespoň sobě samému výstižně vylíčil roli, kterou jsem v minulosti hrál? O tom jsem zdaleka nebyl přesvědčen. Proces probíhal a já se jej musel nevyhnutelně účastnit. Na plátně jsem vystupoval

jako pouhý příklad, jen abych zosobnil určitý postoj. Nyní jsem musel zjistit, proč jsem v určitém okamžiku svého života zvolil tento postoj a zůstal mu věrný. Musel jsem mluvit o sobě a k sobě samému. Zkrátka a dobře, napsat knihu.

Bylo to jako schůzka s dávno ztraceným bratrem. Abych mu porozuměl, bylo zapotřebí mu vrátit hlas. Kde na mě čeká? Nechal jsem své myšlenky volně bloudit, až mě náhle zanesly zpět do onoho sluncem ozářeného srpnového rána roku 1944. Jel jsem po silnici do Nancy, co chvíli jsem doháněl a předjížděl ustupující německé kolony. Paříž, do níž měli brzy vstoupit Spojenci, jsem nechal za zády. Mířil jsem rovněž na východ, abych se připojil k francouzským dobrovolníkům, kteří se chystali k poslední bitvě. Onoho rána vše začalo.

Mé rozhodnutí bylo vzrušující a neobvyklé, jako každý dobrovolný vstup do armády. Shodovalo se pochopitelně s mými politickými názory, ale žádné vnější okolnosti mě k němu nenutily. Mohl jsem naopak klidně zmizet z Francie nebo prokázat nějaké služby odboji, k nimž jsem ostatně byl nabádán, jak ještě uvidíme. Myslím, že právě tyto jiné možnosti mě přivedly ke krajní volbě, možná ještě spíše, než mé vlastní přesvědčení. Říkal jsem si, že právě když se dům ocitne v plamenech a je záhodno z něho prchnout, je naopak nutno nasadit všechny síly na jeho záchranu. Myslím, že když jsem tak činil, jednal jsem ani ne tak ve jménu nějaké doktríny jako spíše proto, abych zůstal věrný sám sobě. Dnes již vidím, jak naivně příkladné mé chování bylo. Ale to nepochopí jen ten, komu nikdy nebylo dvacet.

V oné chvíli mne totiž dosud povznášelo nadšení, jehož kořeny vedly hluboko do jinošství. Politika mě fascinovala již od čtrnácti let. Můj otec, důstojník, mne vychovával v nekompromisním tradicionalismu a nacionalismu. Ve vojenské jezdecké škole v Saumuru, kde vyučoval, se s přesností seismografu zaznamenávaly proudy a protiproudý politického života Francie – únor 1934, Lidová fronta¹. Můj duch byl utvářen četbou L'Action française², jak se sluší a patří. Spíše než Maurrasovy³ spekulace, jimž jsem ostatně prakticky nerozuměl, na mě působily hněvivé tirády Léona Daudeta⁴. Potřeboval jsem citově prožívat, nikoli filozofovat, stejně jako moji druzi ze školních lavic. Pochybují, že moji spolužáci, kteří vstoupili do Jeunesses communistes⁵, znali marxismus lépe než já. Bránili jsme různé zájmy, které odrážely především naše rodinné a sociální prostředí. Mládí nám dodávalo určitý svatý zápal, s nímž jsme se po vyučování vrhali proti sobě, a naše bitky se prudkostí vyrovnaly násilí, které panuje na dnešních středních a vysokých školách.

Puntičkářský konzervatismus maurrasovců mě však velice brzy omrzl. Chtěl jsem být v první řadě revoluční, bezpochyby vlivem rebelantství proti rodině a otcovské autoritě, jemuž všichni v určitém věku propadáme. Nezabýval jsem se však tolik minulostí, nýbrž jsem snil zejména o zářivé budoucnosti. Svět, v němž jsme žili, otročil penězům a byl poskvrněn sociální nespravedlností.

Leč nic mne nevedlo k tomu, abych se přidal ke komunistické revoluci. Byl jsem vychováván v jejím soustavném odsuzování a bolševismus jsem instinktivně vnímal jako zlo. Tehdy jsem díky norimberským vlnám a reflektorům objevil národní socialismus. Okamžitě jsem začal hltat veškerou dosažitelnou a často protichůdnou četbu, která byla v mých očích tím svůdnější. Tato doktrína, která podle mého vyvážené slučovala hlavní tradice s novátorským socialismem, se nabízela mým revolučním citům jako přirozené východisko.

Tehdy vypukla španělská občanská válka. Sledoval jsem ji s novým a vášnivým zaujetím a hleděl jsem na ni jako na kolbiště, na němž se střetávaly fašismus a komunismus. Získal jsem jistotu, že kapitalistické demokracie jsou navěky odsouzeny k zániku. Kdybych měl možnost, byl bych prodělal svůj bojový křest ve stínu hrdinů od Toleda.

Pak se Německo a Rusko dohodly na úkor Polska. Nechápal jsem, oč jde, a jen jsem se momentálně utvrdil v důsledném nacionalismu. V tomto rozpoložení jsem v roce 1939 vstoupil do armády. Když však Říše napadla SSSR, začal jsem znovu snít o novém světě, v němž by Evropa byla majákem socialismu. Tato naděje inspirovala úvodníky, které jsem psal pro jedny pařížské noviny, vydávané ve skrovném nákladu.

Přišel rok 1944 a události se daly do pohybu závratnou rychlostí. Jak jsem řekl, ocitl jsem se v onom kritickém bodě, kdy je možno se dále angažovat jedině se zbraní v ruce. Vykročil jsem do neznáma, vstříc dobrodružství. A po procitnutí z ideologických snů mi před očima vystala skutečnost. Především moje vlastní: jako každá lidská bytost, i já jsem byl rozporuplnou osobností. Cítil jsem nelíčenou potřebu obětovat se pro nějaký ideál, současně však jsem neméně silně toužil žít a být šťasten. Potlačil jsem tuto touhu a zadupal ji co nejhlouběji do svého nitra, ale vynořovala se a pokřikovala na mě i ve chvílích největšího zanícení. Právě díky jí jsem překonal četná nebezpečí a určitě i kvůli ní si nemohu hrát na hrdinu bez bázně a hany, jakými se to hemží na lidových barvotiskových obrázcích. Bylo by s podivem, kdyby mi to někdo chtěl vyčítat.

V obecnější rovině jsem rovněž objevoval velké a prosté pravdy, které

mi dosud zastíral kouzelný kruh, v němž jsem setrval: že válka je obludná, že každý fanatismus je smrtící, že smrt je největším zlem. Mládí se s chutí pohybuje na jakémsi pomyslném divadelním jevišti a sahá po rolích, které by odpovídaly jeho rozletu. V tomto soukromém divadle jsem sledoval občanskou válku ve Španělsku i norimberské národněsocialistické davové mše. Prožíval jsem v něm i válku 39 – 40. V roce 1944 jsem navzdory okupaci a protikladným postojům svých přátel věděl o skutečném nacismu příliš málo na to, abych v něm nadále nespátroval přijatelnou budoucnost. Katastrofický rok 1945 a zejména poválečná odhalení mě měly připravit o iluze.

Bylo to surové a dosti kruté. Pozoroval jsem, jak se ode mne odvrací okolí, které mě živilo svou ideologií. Mé dobrodružství přitom v jistém smyslu představovalo její konečný důsledek. Zbývali přátelé – staří i noví – a přátelství nemá žádnou doktrinální vlast. Vlastně to tak bylo v pořádku. Sledoval jsem, jak mé mládí odchází a odnáší s sebou bujné představy, které je podněcovaly, dokud jsem je jednoho dne nepřivola zpět v tomto filmu a v této knize, abych je tím však již definitivně odevzdal minulosti. Vzdal jsem se ho tím nebo jsem ho zapřel? Tato otázka mi dnes připadá bezvýznamná. Popře snad někdo, že byl kdysi něčím vášnivě zaujat, že v něco věřil, že se snažil jednat podle svého přesvědčení? Nebudu se nikdy počítat mezi ty zahořklé lidi, kteří odvracejí dvacetileté jinochy od víry. Domnívám se, že mám prostě a jednoduše právo nabádat je k opatrnosti – nikoli co do angažovanosti samotné, ale co do volby, která k ní vede.

PRVNÍ ČÁST

I. HODINA UOLBY

Onoho srpnového dne roku 1944 na Paříž pražilo slunce. Po Champs-Élysées bloumalo sotva několik chodců, ulice byly téměř pusté, jako v době prázdnin. V nedaleké Normandii se však rozpoutalo peklo. Fronta se hroutila na všech úsecích. Německé divize se z posledních sil pokoušely rozevřít čelisti kleští, které je nemilosrdně svíraly.

Ještě včera jsem byl v Rouenu. Celé město bylo krutě zmrzačené, podobně jako jeho katedrála. Ulicemi, posetými troskami, se ztěžka prodíraly zástupy vyděšených uprchlíků a sanitky s neprůhlednými okny. Přijel jsem do města pod záštitou prezidia rady ministrů a ministerstva vnitra. Mým hlavním posláním bylo založit noviny, které by byly rozdávány obyvatelstvu. Měly přinášet povzbuzující a uklidňující zprávy a praktické rady do života.

Vskutku dobrý nápad, ale přišel poněkud pozdě. Nikde ostatně nepracovala žádná tiskárna a státní správa se rozpadala. Němci nařizovali všem, kteří jim zůstali věrní, aby se stáhli k Paříži. Na místě setrvaly pouze pořádkové síly, které se pod palbou a pod bombami snažily pomáhat potřebným, evakuovat raněné a honit drancující.

Nezbývalo než se vrátit, odkud jsem přišel. Jakmile jsem natancoval plnou, usedl jsem za volant svého auta. Kapsy jsem měl plné všemožných povolení a propustek. Vezl jsem dva společníky – Rogera Pingaulta a François-Charlese Bauera. První z nich byl bývalý seminarista a pracoval se mnou v *Le Pays Libre*⁶. Druhý byl známý zpravodaj, jehož vyslal na frontu týdeník *Je suis partout*⁷. Německé úřady mu však zakázaly vstup na bojiště, které se z hodiny na hodinu stávalo nebezpečnějším.

Vyjeli jsme pozdě večer, se zhasnutými světly, v kolonách rovněž neosvětlených kamionů. Přes Seinů nás převezl obrovský prám. Byla to zmatená a neklidná noc. Spojenecké stíhací bombardéry na nás bez přestání útočily. Reflektory protiletadlové obrany v pravidelných intervalech protínaly okolní krajinu a my jsme náhle měli dojem, že se plavíme po moři ohně a šrotu.

Do Paříže jsme se dostali až nazítří ráno. Dojel jsem k Invalidovně a zastavil na esplanádě. Vládl tam až nezvyklý klid. Byli jsme vysíleni a duševně poznamenáni nočními prožitky, které každý z nás vnímal po svém.

Vystoupili jsme a François-Charles nám podal ruku.

„Odcházíš?“

„Ano, bydlím hned za rohem.“

„Co budeš dělat?“

Zlehka se usmál.

„Už jsem se o sebe postaral...“

A odkráčel. Pingeault a já jsme zamířili do redakce, která se nacházela na Champs-Élysées 34, v prvním patře. V posledních osmnácti měsících jsme v pěti lidech sestavovali tento týdeník pro sotva pár tisíc čtenářů. Jeho vydávání umožnilo zakladateli a řediteli Pierru Clémentimu⁸ vytvořit si z příspěvků od významných podnikatelů solidní černý fond. Díky jemu mohl skrovně platit redaktory i svého lyonského tiskaře a sám si žít na vysoké noze.

Redakční místnosti byly prázdné, prosvištěl jimi víchr rozvratu. Spousta materiálů zmizela, podlaha byla pokryta zmetí papírů, telefon byl odpojen. Místnostmi bloudila s nářkem domovnice, stará poloslepá žena.

Pingeault si vzal židli a usadil se do rohu. Zachechtal se:

„Vidíš, konformisti zpanikařili. Ale můžeš mi věřit, starouši, revoluce sem revoluce tam, budu se umět přidat k té straně, která nakonec zvítězí.“

Pozoroval jsem jeho kulatý obličej s hřívou černých vlasů, které mu spadaly na zcela zakrnělé levé ucho, jehož vinou mu brýle neustále sklouzávaly z nosu. Nenáviděl zavedené společenské uspořádání a každý prostředek k jeho zničení mu byl dobrý. V semináři ho lákal marxismus a snil o barikádách Komuny. Pak se přiklonil k národnému socialismu, ovšem jen jako k přechodné etapě.

Naslouchal jsem mu a myslel přitom na vlastní cestu. Neměl jsem takový rozhled, ve svých čtyřiaadvaceti jsem měl mnohem více zkušeností s láskou než s politikou. Před očima mi defilovaly obrazy

Rouen – centrum města po náletech v srpnu 1944

z minulosti. Jako studentka mě fascinovala trpitelská tvář Horsta Wessela. Filmové týdeníky mi ukazovaly pochodující národ, který povstal z prachu a hodlal si dobýt zpět ztracenou důstojnost a velikost. Pak jsem se přenesl do svého milovaného údolí Loiry, do září 1936, tichého mírumilovného podzimu. Duchem jsem však tehdy byl daleko – v Norimberku, uprostřed moře praporů, symbolů a loučí. Pod klenbou světelné katedrály, již na nočním nebi rýsovaly vějíře reflektorů, se zrodilo nové náboženství, které se šířilo za hranice a jehož zpěvy rozechvívaly srdce.

Pingeault mi musel číst v tváři.

„Prober se, starouši. Hitler je kaput, je načase to všechno pustit z hlavy.“

„Zapomínáš snad na všechny, kteří se sešli ze všech koutů Evropy a bojují teď na východní frontě?“

„Věř mi, zapomene se na ně hned, jak válka skončí.“

Co na to říct? Náhle jsem si vzpomněl na jednoho mladého dělníka, který nás navštívil v těchto prostorách předtím, než si odjel obléknout uniformu *Waffen SS*. Řekl mi tehdy:

„To při četbě vašich článků jsem pochopil, kudy vede cesta ke světlejší budoucnosti.“

Řídil se mým přesvědčením dříve než já sám. Má volba s ním souvisela. nechť-li jsem jednoho dne žít ve strachu a v hanbě, musel jsem následovat jeho příkladu. Rázem jsem měl jasno. Vstal jsem.

„Mám tě někam hodit?“

Pingeault se na mě truchlivě zadíval.

„Jdeš k Maud? Půjdu s tebou.“

Naposled jsme se rozhlédli po zdevastované redakci. Z těch několik let novinařiny mi zbyla jen vybledlá novinářská legitimace v náprsní tašce.

Maud bydlela v ulici du Renard u své matky, která nás přivítala ve dveřích, vysoká, statná, spontánní. Začínala jako pokoutní prodávka pomerančů a nyní vedla jednu z největších prodejen v centrální tržnici Halles. Nemohla si dovolit nespolupracovat s Němci a dala několik kamionů k dispozici Todtové organizaci⁹. Z peněz, které jí komandatura platila, však především štedře podporovala své přátele.

Rozechvěle nás zatáhla na balkon. Pod námi se rozprostíralo bludiště ulic a uliček, protkávajících les střech a fasád.

„Co vám teď řeknu, si nechte pro sebe. Už pár dní tu mám anglického parašutistu, schovávám ho v zadním pokoji. Je to fešák.“

Takže zamilovaná! Pingeault tiše hvízdal:

„Vida, takže jste čistá...“

Zjevně nepochopila. Úspěch jí ani na okamžik nezamotal hlavu a pranic si nedělala z výhrůžných dopisů, které jí listonoš každý den nosil. Dnes měla nevídanou šanci, ale ani nepomyslela na to, jak jí pro sebe využít.

Události dostávaly spád. Kdosi zazvonil: Maud se vracela a přiváděla s sebou advokáta Alaina Ballota, rodáka z Touraine, jako já. On však pracoval pro Londýn, sloužil jako spojka a přišel si pro toho parašutistu. Když mě spatřil, přátelsky se usmál.

„Rád tě vidím, budu tě potřebovat. Už ses navyváděl dost blbostí, tak teď mě poslouvej.“

Bylo tak snadné všechno smazat a změnit tábor... Maud ke mně zvedla svou drobnou, španělsky snědou tvář s hnědými vlnitými vlasy, upřela na mě velké oči a vzala mě za ruku.

„Má pravdu, poslechni ho...“

Pingeault zápasil s brýlemi a ironicky mě pozoroval. Jako by se ve mně cosi uvolnilo, zrodil se někdo jiný, koho jsem ještě pořádně neznal. Slyšel jsem se, jak říkám:

„Ne... Přišel jsem se rozloučit.“

„Zbláznil ses?“ vyhrkli všichni najednou. Bylo mi jasné, že musím odejít ihned, ačkoli jsem toho měl spoustu na srdci, s čím bych se Maud rád svěřil... Otevřel jsem dveře a vyšel ven. Maud mě dohlonila na schodech, drapla mě za paži a vykřikla: „Zůstaň tady!“

Bylo jí sedmáct a myslím, že mě měla ráda. Čemu by mohla porozumět? Přitiskl jsem k sobě její slzami zmáčený obličej a zblízka se jí zahleděl do tváře, jako bych si chtěl její podobu vrýt do paměti. Nejraději bych ji byl k sobě zvolna přivinul, políbil ji a utěšil. Ale nebyl čas.

Vrátil jsem se domů, do ulice Chevert – do bytu o třech místnostech v honosném činžáku, jehož nájemníci spolu takřka nekomunikovali, ale všichni věděli o všech díky domovnici, jejíž manžel byl strážníkem. Před domem si hrálo několik dětí. Blízká esplanáda Invalidovny se ježila hlavními protiletadlových děl, jejichž polosvlečené obsluhy se v pohodě vyhřívaly na slunci.

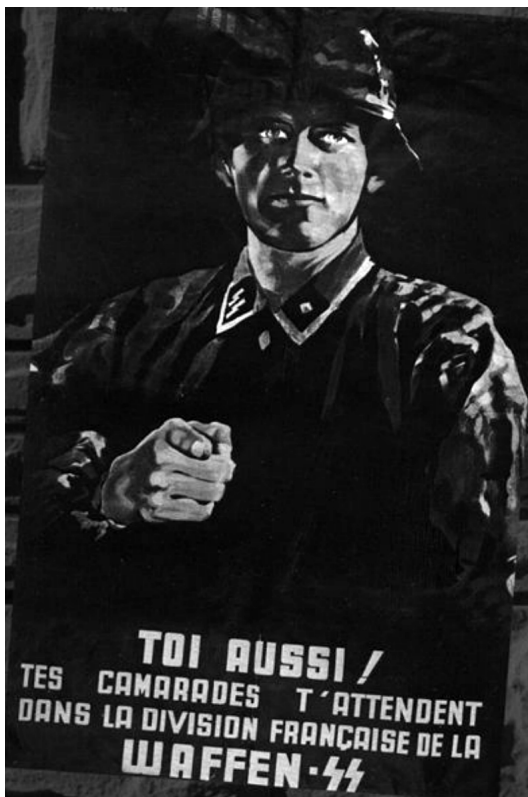
Podě dveřmi na mě čekala pošta, nic důležitého. Procházel jsem se bezcílně po bytě. Mé rozhodnutí mě neodbytně soužilo, snažil jsem se přijít na jiné myšlenky. Napustil jsem si vodu do vany. Stmívalo se, už jsem měl hlad. Otevřel jsem spíž – zela prázdnotou. Prohlížel jsem si pozorně vše, co jsem se chystal opustit, každou místnost, každou drobnost, každý kus nábytku, celou knihovnu. Shledám se s nimi ještě někdy? Na okamžik se mě zmocnilo pokušení rozběhnout se zpět ke Garciovým, znovu se sejít s Maud. To by však bylo příliš riskantní, ohrozilo by to celý můj plán.

Co když ale mají pravdu a já se opravdu zbláznil? Trhl jsem sebou, když zazvonil telefon.

„Tady Jean Chatrousse. Poslouchej. Zítra přesně v šest večer musíš být v Neuilly, v ulici de l'Église. Budeš se ptát po paní Jamesové. Je to důležité, moc důležité.“

Zavěsil. Chatrousse byl zástupcem velitele pořádkových sil v Normandii. Netušil jsem, že se tak brzy vrátí. A co měl znamenat ten telefonát? Zapnul jsem rádio. Z překotných zpráv a komuniké jsem vyrozuměl, že Spojenci mají situaci pevně v rukou, a kdyby Němci nekladli tak zoufalý odpor, už by tu byli. V Paříži však vládl klid, nikde ani jediný letecký poplach.

Byl jsem u konce. Tím hůř, obejdu se bez večere. Vykoupu se a půjdu spát. Předtím ještě vyvěším telefon, abych nemusel mluvit s Maud, kdyby volala.

*Náborový plakát
francouzských
Waffen SS –
Také na tebe čekají
kamarádi ve
francouzské divizi
Waffen SS*

Přesto mě vzbudil právě telefon. Pokoj zaplavovalo sluneční světlo, zapomněl jsem večer zavřít okenice. Cítil jsem se v pohodě a odpočatý. Hodinky ukazovaly osm.

„Tady Pingeault. Musím s tebou mluvit, ty jsi úplně zcvoknul. A máš tady Maud. Můžu se zastavit?“

„Dobrá, přijď.“

Byl určitě někde poblíž, protože sotva jsem se začal holit, už zvonil u dveří. Když jsem ho zval dál, uvědomil jsem si, že patří do mého života víc, než jsem si myslel, a možná víc, než bych si přál. Svými britkými úsudky na mě dělal dojem, i když mi občas šel na nervy. Tušil jsem, že za jeho sarkasmy se skrývá velká citlivost. Troufal si čelit životu jen s mou pomocí, a jak jsem si mohl všimnout, byl stále více či méně zamilovaný do všech žen, které se ke mně přiblížily. Bezpochyby choval k Maud city, které si sám nechtěl přiznat.

Začal mi sáhodlouze vysvětlovat, co vlastně je pro mě důležité, a snažil se mě odvrátit od mého rozhodnutí. Poukazoval na to, že způsobím bolest svým bližním. Čím déle a důrazněji však mluvil, tím jsem měl v hlavě jasněji a to, co se mi ještě včera zdálo zmatené a pochybné, mi nyní připadalo zcela jasné a nesporné.

„Ne, ne, kamaráde, už je pozdě. Rozhodl jsem se a půjdu až do konce. Uvidíme, jak to dopadne.“

Na to už neřekl nic. Vylíčil jsem mu telefonát od Chatrousse a požádal ho, aby jel do Neuilly se mnou. Jenže to už nemohl. Otočil o stoosmdesát stupňů a hodlal se připojit k podzemnímu odboji. Šli jsme nakonec na kávu do bistra na náměstí de l'École-Militaire. Už jsme si neměli co říci, leda sbohem. Rozešli jsme se a Pingeault zmizel v metru.

Nebylo mi lehké. Připadal jsem si, jako bych šel do kláštera, budu snad muset pohřbít celou svou minulost. Zvolil jsem si samotu, ale bál jsem se jí.

A co řeknu otci? Cestou domů jsem přemýšlel, co bych mu asi tak napsal, jak bych mu vše vysvětlil. Už rok o mně téměř nevěděl a při své diskrétnosti, která byla jednou z jeho životních zásad, se mě nikdy na nic nevyptával.

Věděl jsem však, že tone v nejistotě, co se mnou bude. Jako dokonalý důstojník, odkojený dávnými tradicemi francouzského jezdecktva, uznával jedinou zásadu – loajálnost. Přísahal věrnost maršálu Pétainovi¹⁰ a nechtěl se zapojit do žádného odboje, navzdory různým nabídkám a žádostem. Když však Němci v listopadu 1942 vojensky okupovali jih Francie, přestal vichystickému režimu aktivně sloužit.

Tato rezervovanost mě nemile překvapila. Několikrát jsem se mu pokusil své postoje vysvětlit. Vyšli jsme koneckonců ze stejného prostředí. Po vyhlášení příměří jsem jakožto pilotní kadet francouzského vojenského letectva chtěl odjet do Anglie. Rozmluvil mi to. Byl jsem přesvědčen stejně jako on, že obrana není ani tak věcí jednotlivců jako režimu, a vložil jsem své naděje do Národní revoluce, kterou hlásal maršál Pétain. Od té doby jsem už jen po etapách kráčet směrem, který mi připadal navýsost logický.

Otec se tvářil, že mě chápe, ale odmítal mou pravdu uznat. Kdybych mu nyní napsal, musel by to být dlouhý a věcnými argumenty podložený dopis. Bál jsem se neodvolatelného odsudku: německá uniforma, tím spíše uniforma *Waffen SS*, i kdyby se do ní halily úctyhodné ideály, byla pro mého otce především uniformou nepřítel.

V jeho očích jsem se tedy dopouštěl zrady na všem, co mi od dětství vštěpoval.

Ano, měl jsem mu napsat. Ale nemohl jsem popadnout dech, čas kvapil. Vzdal jsem to. Sám jsem si vybral a všechno ostatní už se týkalo také pouze mne samotného. Bylo třeba přeseknout poslední kotevní lano.

Odpoledne se chýlilo ke konci, byl čas vyrazit na Chatroussem dohodnutou schůzku. Nasedl jsem do auta a jel liduprázdnými bulváry až do Neuilly. Zastavil jsem před menším činžákem a sténajícím výtahem vyjel do čtvrtého patra, kde mě již očekával vážně se tvářící Chatrousse. Byl oblečen do nenápadného, na míru šitého obleku z šedého flanelu. Prakticky jsem ho neznal, věděl jsem o něm jen to, že absolvoval Saint-Cyr¹¹.

„Paní Ellen Jamesová.“

Určitě to nebylo pravé jméno. Žena byla o něco starší než my, velmi hezká a podle všeho bohatá. Nabídla nám whisky – už čtyři roky jsem ji neměl v ústech. Posadil jsem se a s mírným napětím očekával, co se bude dít. Chatrousse se ke mně obrátil se sklenicí v ruce:

„Povolali mě narychlo z Rouenu. Situace se tam zhoršuje každým okamžikem.“

Načrtl mi průběh událostí a pak přešel k věci. Sdělil mi, že Ellen Jamesová pracuje pro jistou výzvědnou síť, ale jeho další výklad mi připadal dost zamotaný. Nedůvěřuje mi nebo není sám příliš dobře informován? Naše hostitelka se omezila na roli paní domu, ale nespouštěla z nás oči.

„Čekáme dva muže. To Ellen jim doporučila, aby se s námi sešli. Víím o nich jen to, že přijíždějí z Londýna.“

Necítil jsem se zvlášť dobře. Sotva jsem se k něčemu odhodlal a konečně začal jednat podle svého přesvědčení, začíná se situace komplikovat. V žádném případě jsem nesměl Chatroussovi říci, že jsem právě podnikl první kroky ke vstupu do francouzských *Waffen SS*.

Zvonek zazněl pětkrát za sebou – jednou dlouze, třikrát krátce, jednou dlouze. Určitě smluvené znamení. Vstoupili dva muži. Jeden brunet s vlasy na ježka, druhý se světle kaštanovými vlasy a kloboukem v ruce. Tuctové typy, jakých si člověk na ulici ani nevšimne.

Paní Jamesová nás oba představila, příchozí však svá jména neřekli, jen nás při seznamování chladně pozorovali. Muž s vlasy na ježka se posléze ujal slova. Mluvil neutrálním hlasem, pomalu a s přesně

formulovanými výrazy jako profesionál, který od vás očekává splnění konkrétního poslání. Nezajímalo ho, co jsme zač a co si myslíme.

„Spojenecké armády stanou již brzy před Paříží. Podle našich informací se Němci chystají přeměnit hlavní město ve druhý Stalingrad. Podaří se jim to tím spíše, že odbojové skupiny s nimi musí bojovat odděleně, v každé čtvrti zvlášť. Proto je spojenecké velení znepokojeno. Obává se, že komunisticky orientované skupiny FTP¹² se vrhnou do boje dříve, než k tomu obdrží rozkaz. Revoluční výbor by se tak mohl dostat k moci a vyhlásit Francii jako socialistickou a sovětskou republiku. Vám je ovšem známo, že Spojenci nyní uznávají za představitele Francie generála de Gaulla. Američané se nehodlají za boje potýkat s politickým problémem, který by zpochybnil jejich dohody se SSSR. Pokud se tedy dohodneme, chceme soustředit čtyři pořádkových sil na místech, která vám určíme. Zasáhly by v případě, že by komunistické síly začaly provádět plán, jehož se obáváme.“

Zřejmě jsme se tvářili udiveně, protože se mu tváří mihl úsměv.

„Náš záměr je pro vás bezpochyby překvapením. Pařížská policie však má vstoupit do stávky a nebude tedy schopna čelit komunistům, kteří jsou prochnuti silnou revoluční vírou, dobře organizováni a vyzbrojeni. Musíme proti nim postavit přesvědčené antikomunisty. Až se situace vyjasní, přihlédneme k tomu, co jste vykonali.“

To je tedy situace! Křečovitě jsem zatínal zpoceně pěsti. Chatrouse se sevřenými rty uvažoval.

„Možné by to bylo, dá se o tom uvažovat...“

Muž nasadil strohý tón.

„Je třeba jednat rychle. Chceme slyšet váš jasný souhlas nebo jasné odmítnutí. Pane Chatroussi, vy máte pod sebou určitý počet dobře vyzbrojených lidí z milic¹³. Máte u nich velkou autoritu. Stačí slovo a budou vás následovat.“

„Tím si nejsem tak jistý...“

Byl skleslý, zmítaný protichůdnými pocity, ale v podstatě už připraven kývnout, asi ani ne tak z přesvědčení, jako spíše pro krásné oči paní Jamesové.

Já jsem po celou dobu mlčel. Do téhle bryndy jsem se nechtěl namočít. Dopili jsme a oba muži se zvedli, nehodlali ztráct čas. Poodešli s Ellen Jamesovou do předsíně a po krátké diskusi jsme zaslechli klapnutí dveří.

S chutí bych se byl zasmál. Zdálo se mi, že se probouzím ze sna. Co to bylo za přeludy?

Naše hostitelka se k nám vrátila.

„Neměli byste ten návrh odmítnout. Německo prohrálo, to je přece jasné. Co si počnete? Tohle je vaše velká šance.“

Promluvil jsem:

„Tahle pomoc by byla ve srovnání s naší dosavadní činností bezvýznamná. Kdo bude věřit takové loajálnosti na poslední chvíli, i kdyby se dala odůvodnit antikomunismem? A taky si nejsem jist, že Chatrousovi lidé do toho půjdou.“

Jenže on už se rozhodl.

„Budiž, já to risknu. Rád bych, kdybys mi pomohl, ne třeba přímo, ale například jako spojka. Tak bys měl trochu času na rozmyšlenou.“

Jal se mi líčit svůj plán.

„Moje oddíly mají během večera dorazit do Paříže. Utáboří se v lyceu Saint-Louis. Bude lepší, když tam za nimi nepůjdu. Půjdu ale za Maréchalem, jedním z mých lidí, jemuž věřím. Dám mu přesné instrukce. V okamžiku, který určíme později, shromáždí milice po skupinkách na náměstí Concorde se zbraněmi a bagáží. Nasednou na nákladáky, které přijedou z Mortierových kasáren. V té chvíli opět převezmu velení a odvezu je na určená místa. Na Maréchala se můžeš spolehnout, ten už ví, na koho se obrátit.“

Bylo to jako z nějakého dobrodružného seriálu. Situace však byla tak nepřehledná, že úspěch nebyl vyloučen.

„Jak tedy myslíš. Ale s jednou podmínkou: až akce skončí, půjdu si po svých.“

„V pořádku, chápu. Zavolám ti čerstvé instrukce zítra brzy ráno.“

Stiskli jsme si ruce, naposled jsem přešel očima ladnou postavu paní Jamesové a za okamžik už jsem se ocitl na ulici. Byl jsem poněkud znechucen, musel jsem ze sebe setřást chmury, které mě přepadly. Co kdybych zašel za Maud? Ale ne, to by bylo šílenství.

Vzpomněl jsem si na jeden vykřičený dům v ulici de la Lune. Před několika měsíci jsem se tam na čas usadil, když jsem pracoval na reportáži o prostituci. Majitelka jménem Janine byla mladá, vlnatá a veselá brunetka. Prožili jsme spolu krátký románec, který mi poskytl dostatek materiálu pro mou reportáž. Strašně jsem po ní teď zatoužil.

Za chvíli už jsem stál před hotelem. Janine byla zjevně ráda, že mě vidí. Zašli jsme spolu do bistra v ulici Saint-Denis, kde se nikdo nezajímal o potravinové lístky. Sedli jsme si těsně naproti sobě k malému stolku pod červenobílými závěsy, kde to vonělo pastou na parkety. Na polici vrčel ventilátor. Zaplavil mě pocit štěstí a bezstarostnosti, poprvé od mého návratu z Rouenu.

Janine byla pozornou a vnímavou posluchačkou. Pocházela z jihu Francie, z chudé rodiny. Vydala se dobýt Paříž, ale záhy se ocitla na chodníku. Protože však byla chytrá a cílevědomá, dokázala si získat přízeň jednoho majitele hotýlku, který jí posléze svěřil vedení svého podniku. Hotel sloužil pod dohledem komandatury k tomu, aby v něm vojáci wehrmachtu zapomínali na strážné východní fronty.

Položila mi ruku na zápěstí a jemně je stiskla. Úryvkovitě jsem jí vylíčil, co jsem dělal od doby, kdy jsme se neviděli. Vyprávěl jsem jí o svých láskách i obavách z budoucnosti. Nespouštěla ze mě tmavé oči a nepřestávala mi dolévat. Se smíchem poznamenala:

„Můj předvídavý hoteliér mi zařídil hodiny angličtiny, prý to usnadní práci.“

Nabídla mi, abych se k ní nastěhoval, do malého bytu v přízemí vedle recepce a přijímacího salonu.

„Ale hlavní je,“ dodala, „abys udělal, co ti vyhovuje.“

S převahou, vlastní prostředí, v němž se pohybovala, zaplatila účet a obrátila se ke mně:

„Pojď.“

A šli jsme do jejího pokoje a tam jsme se něžně pomilovali. Její pomalé pohyby a mateřská gesta byla přesně to, co jsem potřeboval.

Poté tiše odešla a lampu na nočním stolku nechala rozsvícenou. Zapálil jsem si cigaretu a na nic nemyslel. Posléze jsem zavřel oči.

Vzbudil jsem se v pět hodin, svítalo. Janine spala stulená po mém boku. Musel jsem se vrátit domů, Chatrousse měl co nevidět zavolat. Tiše jsem se oblékl a opatrně za sebou zavřel dveře. Noční hlídač byl na svém místě. Požádal jsem ho o papír a obálku. Chtěl jsem se s Janine rozloučit a hlavně jí poděkovat.

Zamířil jsem na bulváry, kde stálo mé auto. Vypadalo to, že bude opět hezky a horko. Dělníci sestupovali do podzemí, aby stihli první ranní metro. Ranní klid rušilo pouze několik německých kolon.

Doma jsem se začal balit na cestu a čekal na Chatroussův telefonát. Spálil jsem všechny soukromé dopisy a prolistoval složku, do níž jsem zakládal své články. Nebyly špatné, každopádně byly upřímné, možná poněkud vzletné. Náhle jsem na ně pohlížel s nesmírným nadhledem. Podivné, jak jsem za ty dva dny zestárl...

Z úvah mě vytrhl telefon.

„Christian? Takže v deset hodin máš schůzku s Maréchałem v Saint-Louis. Vyřídíš mu, co se včera dohodlo. Částečně jsem ho už

informoval. Sraz je dnes ve dvě odpoledne na náměstí Concorde, před sídlem *Kriegsmarine*. Brzy nashle.“

Seběhl jsem dolů a hnal se k bulváru Saint-Michel. V lyceu už panoval čilý ruch. Kamiony vykládaly zbraně a munici, chodby byly plné jehlanů pušek a hromad vaků. Nahlížel jsem do všech světnic a hledal Maréchala v davu milicionářů z Normandie, Bretaně i ze severu.

Nakonec jsem ho našel. Byl to dobrácky vyhlížející obr, který navzdory svému prohnanému výrazu zjevně příliš nechápal, co po něm Chatrousse chce. Z obavy, že prozradím víc, než bych měl, jsem mluvil mlhavě pouze o jakémisi zvláštním poslání. Popravdě řečeno mi celá akce připadala dost riskantní. Takové shromáždění ozbrojenců přece muselo vzbudit pozornost. V zásadě se však jednotky měly dát do pohybu až na rozkaz velitele milicí Josepha Darnanda¹⁴.

Když jsem Maréchala instruoval, odešel jsem.

„Bud’te tam přesně.“

Zaparkoval jsem před poslaneckou sněmovnou. Bylo skoro 14 hodin. Procházkovým krokem jsem přešel most přes Seine a zamířil k náměstí Concorde. Slunce pražilo a asfalt pod nohama pářil.

Brzy jsem spatřil fasádu bývalého ministerstva námořnictva, nyní sídla *Kriegsmarine*. Na střeše vlály německé vlajky. Před budovou, v úzkém průjezdu mezi reliéfy koní na vlysu, maširovaly sem a tam stráže s přilbami vraženými do očí a samopaly na prsou a s obrovskými skvrnami od potu v podpaží. Na chodníku vyčkávali příslušníci milicí se zbraněmi a zavazadly.

Po nějaké době zastavil před branou Tuileríí první kamion a milicionáři začali nastupovat. Zastavil jsem se. Cítil jsem v kostech, že to nedopadne dobře. Skutečně, na scéně se objevila dvě německá auta, plná vojáků. Z prvního vystoupil důstojník a vykročil ke kamionu. Mluvil francouzsky, zaslechl jsem, jak se milicionářů ptá, co tam dělají. Skryl jsem se a bedlivě sledoval, kdy se objeví Chatrousse.

Diskuse nebyla zjevně příliš přátelská. Milicionáři začali posléze sestupovat s korby a Němci je řadili do dvojstupu. Postupně přicházeli další milicionáři a Němci je ihned sbírali a seskupovali. Nikdo zjevně nechápal, oč jde. Náhle se z metra vynořil Chatrousse. Rychle jsem mu vykročil vstříc. Zastavil se, aby zhodnotil situaci. Zeptal jsem se ho, co se to děje.

„No, přišel jsem pozdě. Před chvílí mi volali, některým velitelům milice se zmatek v lyceu Saint-Louis zdál podezřelý. Když si zjistili,

Paříž, ulice de Rivoli – německé vojenské velitelství v hotelu Majestic

oč kráčí, došli k názoru, že se nějaké pochybné živly snaží domobranu zneužít. Protože věděli, že ke shromáždění dojde na náměstí Concorde, zavolali Němce. Neměj strach, chlapi se v pořádku vrátí do lycea. Já už jen musím vymyslet, jak to všechno uspokojivě vysvětlit Darnandovi...“

Za řeči jsme došli k chrámu Madeleine. Jedna z posledních příležitostí, jak se přidat k hnutí odporu, byla pryč. Ale Chatrousse už nemyslel na budoucnost. V této chvíli musel především obhájit své muže před nadřízenými. On sám bude pravděpodobně přísně potrestán.

Ušli jsme ještě několik kroků, objali jsme se a popřáli si navzájem hodně štěstí. Když odcházel, hleděl jsem za ním. Byl to poslední svědek našich horečně činorodých pařížských let. Jako by mi s ním mizela před očima celá okupovaná Francie. Nyní mě čekalo dobrodružství na východě. Zbývalo už jen odebrat se do hotelu Majestic, kde sídlil hlavní štáb Velké Paříže, a vyzvednout si tam doklady k nástupu do služby.

* * *

Mé papíry byly připraveny, ale skoro to vypadalo, že na mě zapomněli. Němci měli cestovní horečku a mysleli jen na stěhování. Nakonec mi předali doklady, které ze mě činily nastávajícího přísluš-

nika *Waffen SS*, a přidali k nim marky a potravinové lístky. Snažil jsem se získat povolení, abych nemusel jet vlakem, nýbrž svým vlastním autem. Bylo to náročné vyjednávání: nemohl jsem jim přece vysvětlovat, že potřebuji být pár dní sám, abych snáze hodil za hlavu svou minulost...

Od jednoho z důstojníků jsem se v těch chvílích dozvěděl překvapivou věc: Darnand, velitel Francouzské milice a rovněž státní tajemník pro Pořádkové síly, uzavřel dohodu s Himmlerem, podle níž měli ozbrojení příslušníci milicí vstupovat do *Waffen SS*. Spolu se zbytky útočné brigády (7. *Sturmbrigade*)¹⁵, což byla první jednotka SS složená z Francouzů, měli vytvořit základ nové divize. Bylo tudíž v mém zájmu, abych zaskočil na ministerstvo vnitra.

Byl jsem ohromen. Ze dne na den tak bylo k dispozici několik tisíc mužů, kteří přísahali věrnost Pétainovi! Milice byla útvarem zarputilých nacionalistů, jimž navíc veleli bývalí armádní důstojníci. Jak by tito lidé mohli obléknout německé uniformy?

Se mnou to však bylo jinak. Rozhodl jsem se sám, nastoupím tedy sám. Po dlouhém dohadování jsem vyfasoval poukázky na benzín, propustky všeho druhu a itinerář do Sennheimu – alsaské vesničky, ležící mezi Thannem a Mulhouse. Před válkou se nazývala Sernay. V ní se nyní nacházelo výcvikové středisko útočné brigády.

Chtěl jsem však mít potvrzeno, co jsem se právě dozvěděl. Odebral jsem se tedy na náměstí Beauveau a vyžádal si slyšení u Maxe Knippinga, vedoucího Darnandova sekretariátu. Tvářil se vyhýbavě: ne, o ničem takovém neslyšel, ví jen to, že Darnand má shromáždit své muže v Alsasku. Podivná shoda okolností! „Vyčkejte jeho pokynů,“ dodal. Nic takového mě rozhodně nelákalo.

Druhého dne jsem vyjel, směr Nancy. Kolem panoval klid a mír. Nebýt německých kolon – některé nastupovaly, jiné ustupovaly – nebylo by po válce ani stopy. Ve stavu jakéhosi opojení jsem jel vstříc novému dobrodružství. Chvillemi mě však přece jen přepadala hlodavý neklid: co když má volba je pouhý útěk vpřed, předem prohraná věc, a nikdo nebude s povděkem kvitovat, že jsem se chopil této výzvy? Zastavil jsem se v Sézanne a v malém bistru jsem si na posilnou objednal sendvič a sklenici červeného. Bylo tam plno, hosté si mě poněkud nedůvěřivě prohlíželi. Pokoušel jsem se z jejich tváří vyčíst, co si myslí. Jak by na ně asi zapůsobilo, kdybych vytáhl své papíry s hákovým křížem?

Z Nancy jsem to vzal obloukem přes Štrasburk. Chtěl jsem si prohlédnout město, které bylo již čtyři roky anektované. Procházel

jsem se uličkami kolem katedrály. Ve výkladech uzenářství byly vyloženy šunky a salámy – navzdory přidělovému režimu zde bylo zásobování vyváženější. Lidé byli usměvaví a dosti otevření, ale francouzštinu zcela zapomněli. Pravda, její používání bylo zakázáno, stejně jako nošení baskického baretu, uznávaného symbolu francouzské elegance.

Jakž takž jsem se domluvil s pokojskou v hotelu, v němž jsem se ubytoval. Z jejích slov jsem vycítil protichůdné pocity, jež zmítaly tímto lidem, těžce postiženým válkou, který zjevně očekával, kdo zvítězí a v čích rukou bude jeho další osud. Právě ve chvíli, kdy odešla, zazněly na ulici válečné zpěvy. Otevřel jsem okno. Přímo pod ním maširoval dokonale vyrovnaný a bojovně se tvářící útvar *Hitlerjugend*. Byl jsem opravdu v Německu...

Nazítří jsem vyrazil raději rovnou do Sennheimu. Sotva jsem se totiž předchozího večera ubytoval, objevili se v hotelu dva agenti *Sicherheitsdienstu*¹⁶ v civilu a chtěli vidět mé papíry. Zevrubně si je prohlédli a zdvořile, leč jasně mi dali najevo, že není vhodná doba na turistiku.

Přece jen jsem ještě udělal odbočku na Sélestat, neboť podle Knippinga se právě tam měly shromažďovat milice. Nic takového jsem však nezpozoroval. Posléze jsem dorazil do výcvikového střediska útočné brigády.

Zaparkoval jsem u vstupu a prohlížel si táborové baráky za ostatými dráty. V dohledu nikdo nebyl. Vešel jsem dovnitř, chvíli bloudil a nakonec jsem narazil na pár vojáků. Byli to pouzí úředníci, jejichž úkolem bylo středisko uzavřít. Poslední části brigády již byly odeslány do Greifenbergu¹⁷ v Pomořanech. Brzy však měly být vráceny do Wildflecken, kde se měli shromáždit všichni Francouzi v německé uniformě a vytvořit novou divizi *Waffen SS*. Do tohoto tábora severovýchodně od Frankfurtu nad Mohanem jsem měl dorazit i já.

Rázem jsem pocítil značnou úlevu. Napětí povolilo. S utvořením této nové divize si zřejmě dávali na čas... Osud mě náhle opět ponechával sobě samému. Chtěl jsem původně jen několik dní volna, nyní jsem jich měl mnohem víc, než bych si přál.

Nechali mě natankovat a já se rozjel k Rýnu. Rád bych už viděl, jak vypadá říše, kterou nepřítel drží pod krkem. Měl jsem dost propustek a poukázek na několik týdnů.

Tak jsem vyjel na trasu, kterou už s odstupem času nedokážu podrobně popsat. Vzpomínám si však na přátelské jednání a ochotu, s nimiž jsem se všude setkával. Potkával jsem vlastně pouze staré

lidi, kteří mě vítali s maximální pohostinností. Často mě uložili v pokoji někoho, kdo právě bojoval na frontě. Živilí mě, a vůbec se nezajímalí o potravinové lístky. Jako dobrovolník v boji proti bolševismu jsem si všude vysloužil mírný obdiv a leckde vyvolal značné překvapení.

Cestoval jsem zcela podle momentální nálady. Křižoval jsem Porýním a posléze zamířil dolů k Ulmu – tam se měl Darland s milicemi přesunout z Alsaska, avšak nedorazili. Odtud jsem pokračoval vzhůru na Norimberk. Již dlouho jsem toužil poznat tuto kolébku národněsocialistického propagačního umění.

Tato bezprizornost měla v sobě cosi podivného a nemohl jsem se ubránit výčitkám. Měl jsem však zakrátko za tuto zemi bojovat, tak jsem snad měl právo se s ní předtím seznámit. S mírem v duši jsem tedy pokračoval v cestě a nevzrušovaly mě ani policejní kontroly, letecké poplachy, vojenské kolony, které jsem předjížděl, strategické cíle, jimiž jsem projížděl a které se ježily hlavněmi protiletadlových děl, ani ničivé nálety na průmyslová centra a průmyslové objekty, jejichž výčet jsem každodenně mohl slyšet v rádiu.

Konečně jsem jednoho rána dorazil do Heidelbergu. Jako středoškolák jsem často snil o tomto univerzitním městě, kde přednášeli nejlepší profesori a které bylo jedním z duchovních center Německa.

V září 1944 tam však byla jen hrstka studentů. Byl čas prázdnin a zejména totální války. Všichni, kteří dovršili sedmnáct let a byli schopni držet zbraň, byli odvedeni – jak chlapani, tak většina děvčat. Zůstali jen neschopní vojenské služby.

Dlouho jsem se procházel městem, obdivoval hradby a staré domy, vedle nichž vyrostly moderní univerzitní budovy. Právě na jedné z těchto vycházek jsem potkal Inge. V jejím zjevu nebylo nic z typické *Gretchen*, jimž se Francouzi posmívali již od první světové: byla vysoká, štíhlá, ladná jako labuť, měla velké modré oči, dlouhé blond vlasy, způsobně splývající na ramena, v tváři něžný a ostýcha-
vý úsměv.

Mluvila trochu francouzsky a já trochu německy, a když jsme k tomu přidali posunky a dorozumívání očima, mohli jsme si vytvořit jazyk, kterému jsme rozuměli jen my. Bylo jí osmnáct a studovala. Přihlásila se však dobrovolně do činné služby a čekala na povolávací rozkaz. V tom se nijak nelišila od ostatní německé mládeže. Nevím, zda všichni mladí byli skuteční hitlerovci. Byli však poznamenaní Norimberkem a prodchnuti národním socialismem, vysoce uvědomělí a přesvědčení o svém evropském poslání. Vyrůstali v době ne-

*Francouzský náborový plakát do Waffen-SS –
Se svými evropskými druhy ve znamení SS zvítězí!*

přetržitých vítězství a nikdy nepomysleli na porážku, i když se vítr obrátil. Všichni cítili, co je jejich povinností.

Strávili jsme spolu dva nádherné dny. Byli jsme na sebe velice hodní, nic víc. Přicházela za mnou do hotelu, ale nezdrželi jsme se tam. Ruku v ruce jsme chodili nahoru dolů středověkými uličkami, ve hře světla a stínů. Vyprávěla mi o sobě a já jí zase líčil, co hodlám dělat. Byla tím nadšena a zároveň udivena. Francouzi byli v jejich očích neuchopitelní, lehkomyšní a fascinující jako hřích. Při hovoru jsme se co chvíli rozesmáli, když jsme něco popletli a já se snažil o dorozumění pomocí příručky konverzace, kterou jsem stále nosil u sebe.

Nemohl jsem však zůstat v Heidelbergu donekonečna, už si mě tam začali všimat. Zvláště moje auto se vyjívalo mezi všemi těmi volkswageny, mercedesy a auto-uniony. Němci nás „vyrabovali“, jako to dělá každý vítěz, sebrali nám například vagony. Naše auta je však zjevně nezajímala. Také můj francouzský oblek se zřetelně lišil od prostého a takřka uniformního oblečení tamních obyvatel. Proto mě na ulici často kontrolovaly policejní hlídky. Jako každý obklíčený stát i Německo v té době prožívalo špionománii. Na každém rohu bylo možno číst *Feind hört mit* – Nepřítel naslouchá.

Blížila se chvíle odjezdu. Paříž, obsazená už přes měsíc, byla daleko a tvář Maud se mi již vytrácela. Nyní tu byla Inge a zdálo se mi nyní, že celou dlouhou zajižďku jsem podnikl jen kvůli ní.

Její klidná odvaha jen posílila mé vnitřní odhodlání. Popravdě řečeno, nijak zvlášť jsem všeobecný optimismus nesdílel. Všude se mluvilo o střelách V1 a V2, které nastolí dalších tisíc let nadvlády, mnohem hrůznějších. V tisku se hojně objevovalo jméno von Brauna, muže, který měl budoucnost před sebou. Letadla, která byla připravena do výroby, měla překonat rychlost zvuku, což mi připadalo neuvěřitelné.

Ptal jsem se však sám sebe, není-li na to všechno už pozdě. Rychle jsem však otázku zaplašil, na ni také už bylo pozdě. Nastal čas činů. Rozloučil jsem se s Inge a vydal se na poslední etapu své cesty.

2. WILDFLECKEN, VE VÍRU DIVIZE CHARLEMAGNE

Středisko Wildflecken se nacházelo uprostřed zalesněných, nepřilíš vysokých hor. Vyšplhal jsem se po klikaté, dobře udržované asfaltce do kopce a dojel k bráně jakési přírodní rezervace. Na obloku nad sloupy byl nápis v němčině Věrnost je mou ctí. Krásné heslo, smysluplné, rozechvívalo duši. Bylo to heslo *Waffen SS*, nikoli celé SS, jak se lidé často mylně domnívají.

Vstup střežili francouzští příslušníci *Waffen SS*. Prohlíželi si pátravě můj civilní oblek. Ukázal jsem jim povolávací rozkaz.

„V pořádku, pokračujte až ke štábu, je to ještě asi kilometr. Autem tam budete v minutě.“

Projel jsem branou. Cesta vedla pečlivě udržovaným lesním porostem, připomínajícím zámecký park. Vznešenost těchto míst mě až dojíkala. Těsně pod vrcholkem kopce se mi před očima vynořil vojenský tábor jako sen. Cesta byla po obou stranách lemovaná domky v zeleni, k nimž vedly úhledné pěšiny. Na konci se rozkládalo rozsáhlé prostranství, označené tabulemi na sloupcích jako Adolf Hitler Platz. Kolem dokola stály garáže, stáje a další budovy, mezi nimi i štáb.

Zastavil jsem, vystoupil a navždy opustil své auto.

Až do té chvíle jsem skoro nikoho nespatriil, všude bylo pusto a prázdno. Na štábu však panoval poměrně čilý ruch. Vojáci, poddůstojníci i důstojníci v upjatých uniformách SS, někteří s Železným křížem, přecházeli všemi směry. Byli to příslušníci útočné brigády, kteří dorazili z Greifenbergu. Část útvaru byla zdecimována za těžkých bojů v Haliči, kde brigáda prokázala velké bojové schopnosti, jichž si velení velmi cenilo.

Vyskytovali se tam rovněž muži z prvosledových jednotek LVF¹⁸, kteří se již na první pohled lišili. Vojáci útočné brigády již skutečně splynuli s Němci. Pohybovali se po německu, zdravili po německu a bylo vidět, že byli zvyklí železné kázni.

Ohlásil jsem se. Hleděli na mě s neskrývaným zájmem. Ve svém modrém klasickém civilním obleku s kravatou jsem si skoro připadal jako nahý při pohledu na všechny ty svalovce, jimž uniforma perfektně seděla. Byl jsem šokován a současně fascinován.

„Počkejte minutu.“

Jako v každé kanceláři i zde bušilo několik mužů do psacích strojů, v řeči používali odborný žargon, jemuž jsem nerozuměl, a pointy jejich vtipů nikdo zvenčí nemohl pochopit. Jistěže jsem se již mnohokrát pokoušel představit si svět, do něhož vstoupím, avšak nyní jsem cítil neurčité obavy, včlenit se do něho a žít v něm nebude tak snadné.

Konečně ke mně přistoupila ordonance:

„SS-*Sturm*bannführer Zimmermann vás očekává.“

Vstoupil jsem do velmi skrovně zařízené kanceláře, podobné všem ostatním německým kancelářím. Na zdech visely mapy a plány, jimž se tehdy říkalo „grafikony“, tabulky početních stavů. Postavil jsem se do pozoru a lehce se uklonil.

„Dobrý den.“

Nevěděl jsem, jak ho mám oslovit. Co to je za hodnost, *Sturm*bannführer? Kapitán, major? Rozhodl jsem se pro kapitána. Až později jsem se dozvěděl, že je to major.

Měl jsem před sebou německého důstojníka s bystrými pronikavými očima. Zapůsobila na mě řada stužek na prsou, stužka Železného kříže II. třídy v knoflíkové dírce, Železný kříž I. třídy, připnutý na blůze, stejně jako všechny metály, které jsem znal z časopisů – odznak Za boj zblízka, Útočný odznak, stužky za účast na taženích v Polsku, ve Francii, na Krétě, v Rusku...

Opasek měl utazený, na pravé straně límce černou výložku se stříbrnými runami, na levé straně cvočky, označující hodnost, na ramenou spletené šedé nárameníky.

Podal jsem mu své papíry. Převzal je a začal mě vyslýchat:

„Proč jste přijel?“

Hovořil spisovnou francouzštinou s typicky německým hrdelním přízvukem, jímž se mluví na divadle či ve filmu. Mluvil pomalu, zjevně hledal slova.

„Už jste sloužil v armádě?“

Vyložil jsem mu, že za jinošských let bylo mým koníčkem létání a že jsem nastoupil do armády v roce 1939 jako pilotní kadet na základně č. 27 v Terrefortu, poblíž Saumuru. K pozemnímu vojsku nastupuji poprvé.

Zamyšleně pokýval hlavou.

„Takové lidi potřebujeme. Poradím se o vás s *SS-Brigadeführerem* Krukenbergem. Zatím dostanete hodnost *Oberscharführera*.“

Tato hodnost neměla ve francouzské armádě ekvivalent, dávala se budoucím studentům důstojnické školy. Jakmile nastoupili praktický výcvik, stali se *Oberjunkery*, to znamená aspiranty, důstojnickými čekateli. *Oberscharführer* měl prakticky výsady rotmistra (*Haupt-scharführer*), nikoli však jeho pravomoc. Ve *Waffen SS* sloužilo jen málo rotmistrů, nejčastěji v administrativních funkcích.

Hierarchie zde ostatně nebyla tak striktně pevná jako ve Francii. U Němců byla hodnost především stupněm k vyšší hodnosti. Rozhodovaly velitelské schopnosti a průprava byla vždy o stupeň vyšší než u stávající hodnosti. Aby se například člověk stal podporučíkem (*Untersturmführer*), byl stále zaměstnán na úrovni roty, ale taktická průprava byla na úrovni praporu a pluku. Odpadaly tak problémy se zastupováním a nahrazováním velitelů. Velitelé čet, obvykle poddůstojníci, museli být schopni od hodiny velet rotě. A velitelé rot často bez problémů mohli velet praporům a velitelé praporů zase plukům.

Major Zimmermann se jal vyplňovat formuláře. Posléze zvedl hlavu.

„Počkejte minutu. Podívám se, může-li vás generál Krukenberg přijmout.“

Udivilo mě to, nečekal jsem to. Domníval jsem se, že se setkám jen s Francouzi a generálem Puaudem¹⁹. Tento bývalý velitel LVF měl totiž velet nové divizi, která ještě neměla jméno. Uvažovalo se o názvu Charlemagne – Karl der Grosse (Karel Veliký), podle toho, co jsem zaslechl, když jsem čekal na přijetí, ale na štábu se o tom dosud jednalo. Název se ovšem zamlouval jak Francouzům, kteří Karla Velikého považovali za svého, tak Němcům, pro něž byl významným germánským panovníkem. V obou případech Karel Veliký znamenal Rýn – mnohovýznamový spojovník.

Zavedli mě ke Krukenbergovi. Právě odkudsi přijel a hned se usadil v kanceláři, aniž ztrácel čas svlékáním kabátu. Měl na sobě kožený generálský plášť se zlatými spletenými nárameníky a bílými

SS-Brigadeführer G. Krukenberg

klopami (zatímco generálové wehrmachtu měli klopky červené). Čepici se stříbrnou umrlčí lebkou pohodil na stůl.

Suchý, chladný, s energickou bradou, od pohledu vzbuzoval respekt a působil jako rozhodný velitel. Měl za sebou bohatou minulost aktivisty a válečníka. Úspěšně bojoval v první světové válce, byl od počátku národním socialistou a byl pověřen vedením rozhlasu. Byl pouze brigádním generálem, ale významem svou hodnost dalece přesahoval: vysokí političtí představitelé naslouchali jeho názorům a Hitler jej osobně přijímal.

Protože mluvil docela dobře francouzsky, postavili jej do čela naší budoucí divize. Měl jí vnuknout bojového ducha, což nebyl snadný úkol. Již nyní musel urovnávat skryté antagonismy mezi vojáky útočné brigády a příslušníky LVF, kteří se pokládali především za Francouze, již jen příležitostně oblékli německou uniformu. Jistěže, bojovali udatně na východní frontě po boku sil Osy, zejména u Čerkassy a v týlu proti partyzánům. Válčili však po svém, jako dobrodruzi, individualisté a rebelanti. Byli proslulí nedostatkem kázně.

Bývalí příslušníci útočné brigády byli něco zcela jiného. Jak jsem řekl, osvojili si skutečně německou mentalitu, jejich veliteli byli Němci, měli německé hodnosti a řídili se německými předpisy. S jis-

tým pohrdáním shlíželi na francouzské Pozor! a Zdravím, pane kapitáne chlapů od LVF, zatímco ti se posmívali pozdravu důstojníků útočné brigády *Heil Schutzstaffel!*, na něž mužstvo odpovídalo *Heil Hitler!*

Já nepatřil k těm ani oněm, a to Krukenberga mátl.

„Vy jste novinář. Chcete být zařazen k *Propaganda-Kommando*?“

„Ne. Rád bych velel v poli, pokud možno v elitní rotě.“

„Dobrá. Uvidíme.“

Vstal. Rozhovor trval všeho všudy dvě minuty.

„*Heil Hitler!*“

Zvedl jsem napjatou paži.

„*Heil Hitler!*“

Byl to můj první nacistický pozdrav.

* * *

Na tu vztyčenou paži jsem byl pyšný a zároveň jsem z ní měl stísněný pocit. Zdálo se mi, že jsem překročil práh a tím se jaksi loučil se vším, co dosud patřilo k mému životu: se svým rodným krajem, svou minulostí, tradicemi své vlasti. Muži kolem mě však fascinovali, toužil jsem zařadit se mezi ně. Viděl jsem v nich zcela výjimečnou, neporazitelnou rasu. Cítil jsem, jak jsou nezdolní, ušlechtilí, nemilosrdní: byly to bytosti bez jakékoli slabiny, které nic nesrazí na kolena.

Ideologii, z níž se zrodili, jsem téměř neznal. Její hlavní zásady však rozechvívaly v mém srdci důvěrně známé struny a svým způsobem z nich zavanula atmosféra, kterou jsem až dosud vdechoval. Především antikomunismus s rysy křížových výprav. Část mládí jsem prožil v Saumuru, ve znamení jezdecké školy, v níž vyučoval můj otec, důstojník v činné službě, který ve dvacátých letech bojoval po boku Poláků proti Sovětům. Antikomunismus byl všude kolem mě samozřejmou a posvátnou ideou, kterou nástup Lidové fronty ještě roznítil.

Následoval antisemitismus, nade vše choulostivý problém. Necítil jsem nikdy nějakou rasovou nenávisť. Židé pro mě byli především symbolem: stavět se proti nim znamenalo bojovat proti mezinárodnímu kapitalismu. V uzavřeném prostředí, v němž jsem se pohyboval, zosobňovali síly zla. V oněch letech zuřily leckde v Asii a v Africe ideologické války, které vždy vyvolávají mýty, ztělesňující to, proti čemu se bojuje. Kdo by chtěl popírat, že stalinský i poststalinský antisemitismus v Rusku převzal něco z této nesourodé směsice?

Později, když se válka chýlila ke konci, jsem se měl seznámit s celým rozsahem politiky koncentračních táborů. V roce 1944 i po celou dobu svého života v německé uniformě jsem sice tušil, že existují – který stát v dějinách je nebudoval? – ale nevěděl jsem nic o systematickém vyhlazování, které se v nich provádělo: *Waffen SS* jakožto bojová složka neměly nic společného s *SS Totenkopf Verbände*, které koncentráky řídily, zeď mezi těmito složkami byla neprostopupná. Když jsem odhalil, jak to doopravdy bylo, začal jsem si lámat hlavu. Tehdy jsem už prošel mnoha těžkými zkouškami a zažil mnoho hrůz. Už jsem věděl, že smrt není pouhou abstrakcí, že ani neupřímnější angažovanost ji nemůže brát na lehkou váhu, že má konkrétní a ohybnou tvář. A že tuto tvář ukazuje každému. Miliony lidí zahynuly v táborech na východ od Rýna. Němci prohráli a tyto miliony mrtvých jim mohly být vmetány do tváře v rámci zúčtování. V táborech na daleké Sibiři také umíraly miliony, o nichž se však nemluvilo, neboť Rusové zvítězili a vítěze se nikdo neptá.

Ve Wildflecken však toto vše bylo ještě daleko. Samotná ideologie *Waffen SS* pro mě koneckonců znamenala méně než životní zásady, které z ní vyplývaly. Imponovaly mi nároky jednotlivce na sebe sama, vnitřní proměna pod vlivem kultu ideálu, ať byl jakýkoli. Jestliže jsem byl pyšný na svůj hitlerovský pozdrav, tedy proto, že se mi jevil jako akt zrození. Skrze něj jsem se stával členem řádu, v němž nic nebylo snadné, ale vše bylo ryzejší.

Dnes se tomuto zanícení usmívám, ale hlásím se k němu. Je, a ještě více bylo součástí mé pravdy. Skrze ně jsem znovu prožíval pohnutí, které se mě zmocňovalo, když jsem jako dítě četl příběh malého Sparfana, který na svém těle ukryl ukradené liščí mládě, a než by se k činu přiznal, nechal si od šelmy drásat břicho. Utrpení bylo v řádu věcí a obnovovalo tolik vysmívanou kázeň. Tutéž kázeň jsem vytušil u *Waffen SS*. Nespočívala v kastování a vynucování, nýbrž naopak v jisté vnitřní spravedlnosti, kterou každý přijímal s naprostou samozřejmostí, neboť vyplývala ze společného ideálu, před nímž si byli všichni rovni bez ohledu na hierarchii.

Jedna podrobnost mi pomohla pochopit tuto skrytou rovnoprávnost, jíž se vztahy mezi námi řídily. Ve *Waffen SS* se nikdy neděkovalo. Neděkoval voják důstojníkovi ani důstojník vojákovi, když mu například něco podal. Cokoli vám dávali, na to jste měli nárok. Slova *Danke schön* nebo *Vielen Dank* znamenala okamžité potrestání. Ještě dnes – což je jedna z věcí, které jsem si z Wildflecken odnesl – mi dělá potíže říci Děkuji. Měl bych dojem, že ponižuji toho, jemuž

něco dávám, a očekávám za to od něho dík: dávám mu přece něco, co chce a co mu patří.

Každému se tak mělo dostat, co mu právem náleželo, a nic víc. Neexistovaly žádné výsady, což byla změna oproti francouzským vojenským tradicím, v nichž jsem vyrůstal a žil, zprvu pod otcovým vlivem a později je sám zakusil. Všichni například jedli společně a totéž. Neexistovala oddělená důstojnická kantýna, ani poddůstojnická, ani pro mužstvo. Jestliže se rozdávala pálenka, začínalo se od mužstva. Důstojníci si mezi sebe rozdělili zbytek, obvykle méně než mužstvo. Byl to jeden ze základních zákonů: čím vyšší hodnost, tím více povinností a tím méně požitků.

Toto rovnostářství se projevovalo i při pravidelných týdenních setkáních, nazývaných *Kamaradschaft*, což byly bujaré skupinové večere, kdy si i ten poslední voják směl dobírat své nadřizené a parodovat je. Poddůstojníci ani důstojníci se pod trestem nesměli mstít. Byl to jakýsi socialismus, v němž „základna“ prováděla kritickou kontrolu „nadstavby“ – svých velitelů. Velitelé pak především reprezentovali tuto „základnu“, což jen zvyšovalo jejich odpovědnost.

Byli to právě oni, kteří se nadřeli nejvíc. Brzy jsem se o tom přesvědčil při výcviku. Když se při cvičení ve francouzské armádě měla překonat řeka, důstojníci se posadili na břeh a sledovali své muže, jak se snaží: „Dávejte pozor, kam šlapete, pozor na výstroj“ a podobně. Pak vsedli do člunu, nechali se převést na druhou stranu a tam čekali, až se k nim vojáci přebrodí. U *Waffen SS*, jako ostatně v celé německé armádě, nastupovali důstojníci a poddůstojníci vždy v čele svých mužů. Vojáci obvykle prošli jen tudy, kudy předtím prošli jejich velitelé, takové bylo pravidlo. To také vysvětluje, proč ze všech západních států mělo právě Německo nejvíc padlých generálů a vyšších důstojníků.

Tato vůle ztělesnit typ nadčlověka a vytvořit příkladnou rasu přivedla *Waffen SS* až k určitému morálnímu puritánství. Například homosexualita u nich byla nemilosrdně potlačována, zatímco ve wehrmachtu se vesele šířila. Jeden rotmistr z mé roty jednoho dne přistihl dva mládence, jak se oddávají zakázaným hrátkám. Musel jsem sepsat hlášení. Náhle jsem se však dozvěděl, že by to provinilcům automaticky vyneslo koncentrák. Tehdy jsme se domnívali, že jde o káznice, určené výhradně pro SS. Až mnohem později jsem zjistil, že šlo prostě o skutečné koncentrační tábory. Homosexuálové tedy byli podlidé, *Untermensch*, zahrnutí do konečného řešení.

Nemám samozřejmě vůči homosexuálům žádné předsudky, mám

mezi nimi spoustu dobrých přátel a nechtěl jsem napsat zprávu, která by ty dva mládence odsoudila. Musel jsem však ihned zasáhnout. Prohlásil jsem tedy, že je potrestám sám, a celou noc jsem s nimi cvičil *auf-hinlegen* – k zemi-vztyk, dokud se drželi na nohou. Pak jsem je ještě seřval a připomněl jim, co je čeká, jestli je někdo ještě jednou přistihne. Neřekli ani slovo. Unikli však jistě smrti a byli si vědomi, zač mi vděčí.

Kázeň byla skutečně nemilosrdná a já jsem tomu byl v podstatě rád, i když se mi v hloubi duše přičilo ji prosazovat s krajní tvrdostí. Filozofii, které měla sloužit, jsem však dokonale nepoznal ani ve Wildflecken, ani později. Byli jsme poslední, kteří nastoupili, a v posledních měsících války muselo školení ustoupit naléhavým vojenským požadavkům. Mystiku SS jsem pochopil jen v jejích nejpřepjatějších hlavních zásadách, zaujala mě zejména její emocionální atmosféra.

Nutno říci, že národní socialismus měl obdivuhodný cit pro propagandu. Na rozdíl od komunismu, kde i nejprimitivnější indoktrinace byla vždy didaktická, se snažil působit na nejhlubší city, které dřímají v každém člověku, pomocí harmonického sepětí s přírodou (kult přírody a úcta k ní hrály významnou roli již v myšlenkovém světě Třetí říše), schopností jedince a vznešenosti jeho osudu ve společenství, rasové čistoty a budoucnosti v Evropě. Pod vlivem různých sociálních vymožeností pracujících a několika pozoruhodných podniků, například olympijských her 1936, změnil celý národ postoj, ač byl při příchodu Hitlera skoro stejně marxisticky orientovaný jako Rusové.

Zbývající příslušníci útočné brigády ve Wildflecken byli jakýmisi opatrovníky této úchvatné a zároveň temné mystiky. Vrátili se z fronty ověnčení slávou a obtíženi ztrátami – tuším, že za tři neděle ztratili téměř 60 % početního stavu. A vmetali vám své hrdiny a oběti do tváře, například Noëla de Tissot, bývalého profesora dějepisu a zeměpisu v Nice, který původně přišel z okruhu Josepha Darnanda. Když Darnand chtěl poskytnout Němcům nějaké záruky spolupráce, v podstatě nařídil několika svým kádrům, aby se dali k *Waffen SS*. Učinili tak s nechtutí, ale v alsaském Sennheimu je rychle srovnali.

Tak se celí omámení ocitli v důstojnické škole v Tölzu, skutečném semináři, kde se formovaly duše, duch i tělo. Francie, Darnand, vše bylo rázem na hony vzdáleno. Měli pocit, že se stávají příslušníky nové evropské rasy, už žádní Francouzi nebo Germáni – němčina

*Příslušník útočné
brigády v Haliči*

pro ně byla jen prostředkem velení a vyjadřování – nýbrž novými lidmi, kteří se neztotožňují s nadstavbou Třetí říše a vracejí se k povotnému národnímu socialismu z Röhmových časů.

Po pravdě řečeno, tato změna byla způsobena z valné části tím, že více než polovina *Waffen SS* se tehdy rekrutovala odjinud než z Německa. Nastupovali k nim Francouzi, Belgičané (Vlámové a Valoni), Holanďané, muži z Pobaltí i ze střední Evropy, Italové, ba dokonce i Indové. Hojně zastoupeni byli i severané, zejména Švédové, navzdory své pověstné neutralitě. Taktéž Švýcaři – později jsem se setkal s jistým počtem důstojníků z německy mluvících částí Švýcarska, které byly jak známo ovlivněny propagandou ze sousedního Německa.

Historikové dosud tuto obdivuhodnou proměnu dostatečně neprozkoumali. Národní socialismus nakonec srazil v rozletu sám Hitler, který při Noci dlouhých nožů, kdy se *SS* paradoxně stala jeho nástrojem, musel uzavírat kompromisy s wehrmachtem a německý-

mi velkopřemyslníky. Kvůli těmto kompromisům musel obětovat ty, kteří byli nositeli revoluce, díky níž se chopil moci, a zatímco zatracoval mezinárodní kapitalismus, musel vyjednávat s kapitalisty ve vlastním národě. Vojenská vítězství pak upevnila moc průmyslových velkopodnikatelů. Ti hodlali ovládnout Evropu a vzkřísit dávný pangermanismus. V období od počátku bojů v Rusku až do prvních náznaků porážky se revoluční prvek vytratil, bylo tedy třeba jej znovu oživit.

Himmler se tehdy nikoli bez nesnází pustil do výstavby *Waffen SS*. Doba byla o to příhodnější, že wehrmacht, opotřebovaný několika léty válčení, slábl prakticky na všech úsecích fronty. Jeho generálové zpočátku hleděli na divize SS spatra, neboť je měli za podřadné. Později však byli rádi, že je mají a mohou s jejich pomocí soustavně čelit úderům, které se na ně sypany čím dál častěji. Nakonec se štáby o tyto nedostížné dobrovolnické a vysoce uvědomělé jednotky rvaly.

Jenže v případě konečného vítězství by se *Waffen SS* staly rozhodujícím činitelem a nárokovaly by si moc. Hitler by možná zůstal u kormidla, ale převážná část jeho spolupracovníků by musela jednou provždy zmizet. Na světové scéně by se tak s pomocí *Waffen SS* objevil nový evropský stát. Jejich doktrína, což je nutno zdůraznit, byla propracována profesory z Heidelbergu i odjinud, kteří měli v malíčku nejstarší evropské tradice.

Byl to krásný sen. Dnes si ovšem uvědomuji naše tehdejší iluze a naivitu. S odstupem let však vidím, jak mohl zlákat revolučně založeného jinocha. Neobyčejné bylo především to, že se zrodil uprostřed katastrofy, která jako by vyburcovala nové síly. Je totiž nutno říci, že právě díky *Waffen SS* mohlo Německo přinejmenším o rok oddálit své zhroucení.

Zdálo se tedy, že se nám naskýtá výjimečná šance. Současně jsme však věděli, že jsme sami hnacím motorem poslední šance. Tato dvojrole nám dodávala sil a pozvedala morálku. Když jsem stál v pozoru na prahu Krukenbergovy kanceláře, tento nový a magneticky přitažlivý svět jsem zatím pouze mlhavě zahlédl. Již tehdy jsem však věděl, že jsem zvolil vítězství, nebo smrt. To byla prostě skutečnost, couvnout před ní nebylo kam.

* * *

Zimmermann mě už netrpělivě očekával.

„Tady jsou vaše papíry. Vyfasujete výstroj. Právě jsem podepsal vaše zařazení, které se zítra objeví v úředním věstníku divize. Mů-

žete si však už našít prýmky. Později vám upřesníme vaše přidělení. Musíme počkat, až dorazí všichni.“

Všichni – kromě posledních odřadů LVF a útočné brigády tedy ještě Francouzi, kteří až dosud sloužili jako dobrovolníci u *Kriegsmarine*, u *Luftwaffe*, v Todtově organizaci, v *NSKK*²⁰, a zejména podstatná část milicí, nepočítaje různé jedince nejrozmanitějších politických názorů. Zkrátka a dobře, šlo o hromadné verbování.

Vzápětí jsem vyfasoval kompletní výbavu: uniformu, horskou čepici, přilbu, holínky, opasek, pistoli – vlastně totéž, co každý řadový voják, až na výložky a nárameníky. Měl jsem štěstí, že jsem dorazil mezi prvními. Později už na tom německá výstrojní správa nebyla tak dobře, zejména co do plášťů. A protože byla občas stejně výstřední jako mnoho jiných vojenských správ, příležitostně vydávala například i italské kabáty. Chlapi, kteří je pak vyfasovali, byli docela vzteklí...

Poté mě nasměrovali na pokoj. Trpělivě jsem s bagáží přes rameno bloudil mezi po německu precizně očíslovanými budovami. Některé z nich měly konkrétní určení: sklad náradí, proviant, učebny, zasedačka...

Ubikace se nacházely v budovách, z nichž každá mohla pojmout až stoosmdesát mužů. Umyvárny se sprchami byly přepychové a zářily čistotou. Mužstvo bylo ubytováno ve společných pokojích, poddůstojníci na pokojích po dvou nebo po třech, důstojníci měli samostatné pokoje.

Konečně jsem svůj pokoj našel. Byl vzorně uklizený. Našil jsem si nárameníky, prýmky, trojbarevnou nášivku na levý rukáv. Oblékl jsem se a z francouzského novináře se rázem stal německý *Oberscharführer*.

Hlad mě vyhnal ven, vydal jsem se tedy do ulic. Cestou mě zdravili vojáci a já odpovídal – připadalo mi to zábavné. Hledal jsem, kde bych se mohl navečeřet, ale nebylo to snadné. Jelikož divize ještě zdaleka nebyla na plných stavech, v celém táboře bylo v provozu sotva pár sporáků. Sotva jsem se konečně posadil za stůl, přisedl si ke mně jeden z mužů.

„Generál Puaud už ví, že jste tady, a díví se, že jste se u něho dosud nehlásil.“

„Ach, já nevěděl, že je tady. Mrzí mě to. Hned po příchodu si mě vzali na starost Němci.“

„Jo, ale mezi Paudem a Němci to moc neklape. Myslel si, že divizi bude velet on sám, ale nad ním bude německý generál. Jemu

dali jen hodnost *Oberführera*, to je šarže mezi plukovníkem a generálem. Kromě toho chlapi z útočné brigády se ho straní a to ho dost rozčiluje. Drží se tedy spíš chlapů z LVF. Bylo by vhodné, abyste si u něho zítra vyžádal slyšení.“

Pak jsme se dali do řeči a já se od něho dozvěděl spoustu podrobností. Vyložil mi, že tábor Wildflecken je v Německu relativně výjimečný, protože ostatní německá kasárna nebyla obvykle o nic převětivější než kdekoli jinde ve světě. Místo mělo původně sloužit k výcviku *Leibstandarte*, pověstné Hitlerovy černé gardy, zárodku *Waffen SS*, kterou bylo možno vidět na všech předválečných fotografiích Hitlera, na berlínských či berchtesgadenských recepcích, při uvítání Daladiera a Chamberlaina na mnichovském letišti a v níž sloužili jen 178 až 180 cm vysokí modroocí blondáci.

Počínaje rokem 1941 se však muži z *Leibstandarte* vyrojili v různých vznikajících divizích *Waffen SS*, kde se stali výjimečně kvalitním kádrem a vzorem. Wildflecken tak postupně ztrácel svůj původní účel, sloužil zprvu k výcviku brigády *Wallonie*, která v té době tvrdě bojovala na východní frontě a jejíž velitel Léon Degrelle se stal skutečným německým hrdinou a Hitlerovým oblíbencem. Pak se Němci rozhodli, že tábor poslouží jako základna pro zformování francouzské divize.

Nazítří jsem si vyžádal slyšení u Puauda. Měl kancelář na štábu, ale trochu stranou od ostatních. Byl to přímo typ starého francouzského jezdeckého důstojníka.

„La Mazière... Nevelel váš otec francouzskému jezdeckému soutěžnímu týmu?“

„Ano, to byl on.“

„Tak, tak... Nuže, posadte se, milý hochu.“

Hovořil jazykem dob dávno minulých, v nichž vojáci šli na smrt v bílých rukavicích. Tento vysoký a statný chlapík s upřímnou tváří a upřímným pohledem bojoval skvěle v první světové válce a pak v Levantě. Ve Francii by to byl mohl dotáhnout na divizního generála. U LVF se už ničemu nemohl přiučit, snažil se tam naopak zavést kulturu a uchovat ducha civilizace, v níž vyrostl. Byl to zkrátka parádní důstojník, který budil respekt.

Cítil jsem, že je poněkud na rozpacích. Vznášel se nad ním tíživý Krukenbergův stín a on si nebyl jist, bude-li skutečným velitelem budoucí divize. Kromě toho jej nepřestávali strašit francouzští političtí pohlaváři. Vůbec nechápal Déata, měl se na pozoru před Dorriem²¹, který mu přitom přivedl nemálo mužů z Pétainovy legie,

*Edgar Puaud jako plukovník
Cizinecké legie*

*Edgar Puaud v uniformě
francouzského generála*

a ze všeho nejvíc se obával Darnanda. Tito lidé byli v jeho očích nepřáteli a při všech významných jednáních v Berlíně je důmyslně a s úspěchem vylíčil jako nežádoucí osoby, které neměly mít s *Waffen SS* nic společného.

Nesnášel zejména milicionáře, kteří měli záhy dorazit. Ti přísahali věrnost Darnandovi a byli mu oddáni tělem i duší, od prvního do posledního. Ve školícím středisku SOL²² a později Francouzské milice v Uriage v jižní zóně je k němu vázalo pouto politické mystiky. Proto byli ohromeni, když Darnand přísahal *Waffen SS*. Hitler jej totiž jmenoval majorem (*Sturmabführer*), což Puauda jen utvrdilo ve snaze odstrčit ho stranou: se svými milicionáři za zády by Darnand jistě brzy povýšil na plukovníka a postupně získal v divizi rozhodující slovo.

Bylo si však možno snadno představit, že jakmile se milicionáři vzpamatují, budou se snažit dostat slovu svého velitele i za jeho nepřítomnosti. To Puauda trápilo, zvlášť když musel čelit špatně utajovanému pohrdání mužů z útočné brigády i mýtu SS, s nímž se nedokázal ztotožnit, a cítil, že Krukenberg jej s ďábelskou prohaností nechává samotného řešit rozbroje mezi Francouzi, protože generální štáb při stmelování divize nepotřeboval žádné ideologické třeňce.

Edgar Puaud v LVF

Náš rozhovor byl poměrně krátký: Puaud rychle pochopil, že jsem se pevně rozhodl. Vrátil jsem se do pokoje a začal si urovnávat věci. Vytáhl jsem několik hezkých fotek Maud, chvíli jsem váhal, zda je mám přišpendlit na zeď a posléze jsem je vrátil zpět. Přesvědčil jsem se, zda mám stále adresu Inge, trochu si odpočinul a pak vykročil za obědem. Pomalu jsem se začínal seznamovat s budoucími spolubojovníky. Měl jsem s sebou pár balíčků hrubě nařezaného cigaretového tabáku a hezkých pár krabiček gauloisek. Mohli jsme celé dny proklábosit, protože naší jedinou činností bylo čekat, až se shromáždí všichni povolanci ze všech konců světa.

Byl začátek října a dosud bylo stále velmi hezky. Stromy začínaly pozvolna zlátnout, celý les dýchal klidem a pohodou. Spíše než ke cvičení se zbraní lákal nadcházející podzim k četbě a meditaci. Namísto velení jsem nechával plynout čas, procházel jsem se po obdívuhodně upraveném táboře a sledoval chlapce z útočné brigády. Ti tedy svůj čas neztráceli. Běhali, šplhali, dělali k zemi–vztyk, sledo-